

**CONSIDERAȚII ASUPRA POLITICII ANTIOTOMANE
PROMOVATE DE DOMNUL ȚĂRII ROMÂNEȘTI ALEXANDRU
ALDEA ÎNTRE 1431-1432**

**CONSIDERATIONS ON THE ANTI-OTTOMAN POLICY
PROMOTED BY ALEXANDER ALDEA, PRINCE OF WALLACHIA
BETWEEN 1431-1432**

Vasile Mărculeț*

Abstract

Having ascended the throne of Wallachia with the support of the Hungarian King Sigismud of Luxemburg and benefiting from the support of the Prince of Moldavia, Alexander the Good, Alexander Aldea involved Wallachia in the anti-Ottoman battle. For redeeming Wallachia and for breaking the block of Christian forces from the Danube, sultan Murâd II undertook two military campaigns: the first one in the summer of 1431 and the second one in the first half of 1432. The Ottoman action from the summer of 1431 was repelled by Alexander Aldea, but after the campaign in 1432 he was forced to subdue to the Ottoman Empire. Despite his intentions to resume the anti-Ottoman battle, he remained subdued to the Turks until the end of his reign (*Theodora Mărculeț*).

Keywords: Alexander Aldea, Wallachia, Ottoman Empire, Murâd II, the anti-Ottoman policy.

Fiu nelegitim al lui Mircea cel Bătrân, după părerile unor istorici, un fost boier al fostului domn, după cele ale altora, Alexandru Aldea ocupă tronul Țării Românești la o dată cuprinsă între 30 ianuarie și ante 14 iunie 1431, prelungindu-și domnia până după 17 noiembrie 1436. Noul domn a acces la tron în condiții obscure. Unii istorici consideră că el a urcat în scaun cu sprijinul regelui Ungariei Sigismund de Luxemburg, alții, cu cel al domnului Moldovei, Alexandru cel Bun¹.

* Profesor de istorie, Colegiul Tehnic „Mediensis“ din Mediaș; doctor în istorie.

¹ N. Iorga, *Geschichte des Romänischen Volkes im rahmen seiner Staatsbildungen*, I. (*Bis zur Mitte des 16. Jahrhunderts*), Gotha, 1905, p. 308; N. Iorga, *Îndreptări și întregiri la istoria românilor după acte descoperite în arhivele săsești*, I. Brașovul, AARMISI, XXVII, 1905, p. 107; N. Iorga, *Histoire de Roumains et de la Romanité Orientale*, vol. IV: *Les Chevaliers*, Bucarest, 1937, p. 38; C. Kogălniceanu, *Cercetări istorice cu privire*

Foarte probabil, noul domn muntean a beneficiat de susținerea ambilor suverani vecini.

Judecățile asupra domniei lui Alexandru Aldea continuă să rămână contradictorii. În general, opiniile istoricilor sunt moderate. Există însă și unii specialiști ale căror opinii sunt exclusiv pozitive sau exclusiv negative. În prima categorie îl reținem îndeosebi pe Stoica Nicolescu, care vede în domnul Țării Românești „*un tânăr voievod, un domn viteaz, cu totul devotat cauzei creștine și mai presus națiunii sale în acele timpuri de fierbere și clocotire a vârtejului de la sud*”, respectiv „*un mic erou al timpului său*”². La polul opus se situează îndeosebi istoricii epocii socialiste, siliți să se exprime prin prisma principiilor marxiste. Astfel, Barbu Cămpina și Nicolae Stoicescu văd în înscăunarea și domnia lui Alexandru Aldea „*rezultatul dorinței marii boierimi de a avea o unealtă docilă a politicii sale de nerezistență față de turci*”³. În același sens se exprima cu mai multe decenii în urmă Ștefan Ștefănescu, care considera că „*domnul, figură ștearsă, instrument docil în mâna boierimii, s-a dovedit incapabil să riposteze la încercările turcești de a limita atributele suveranității statului pe care-l conducea*”⁴. Recent, același autor, revenind asupra opiniei sale și reevaluând domnia lui Alexandru Aldea, conchide că acesta „*nu poate fi considerat un domn marionetă, nici o simplă unealtă a turcilor, împotriva cărora a încercat să lupte la început*”⁵. De altfel, cei mai mulți istorici observă componenta antiotomană a politicii lui Alexandru Aldea.

Ocuparea tronului de către Alexandru Aldea cu sprijinul lui Sigismund de Luxemburg și susținerea domnului Moldovei a condus la încadrarea Țării Românești în tabăra antiotomană. Acest lucru avea să conducă, așa cum bine

la istoria românilor. Alexandru II zis Aldea, domnul Țării Românești 1431; 1432-1435, RIAF, XII, 1911, 1, p. 45-46; Al. A. Vasilescu, *Urmașii lui Mircea cel Bătrân până la Vlad Țepeș 1418-1456*, RIAF, XV, 1914, p. 158; I. Minea, *Principatele române și politica orientală a împăratului Sigismund*, București, 1919, p. 207; C.C. Giurescu, *Istoria românilor*, vol. II, partea I. *De la Mircea cel Bătrân și Alexandru cel Bun până la Mihai Viteazul*, București, 1943, p. 4; B. Cămpina, N. Stoicescu, *Luptele feudale interne din Moldova și Țara Românească*, în *Istoria României*, vol. II, București, 1962, p. 426; C. Cihodaru, *Alexandru cel Bun (23 aprilie 1399-1 ianuarie 1432)*, Iași, 1984, p. 168, 269; C. Rezachevici, *Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova a. 1324-1881*, I. *Secolele XIV-XVI*, București, 2001; Șt. Ștefănescu, *Criza politică din al doilea sfert al veacului al XV-lea*, în *Istoria românilor*, vol. IV: *De la universalitatea creștină către Europa „patriilor”*, București, 2012, p. 337-338.

² St. Nicolescu, *Domnia lui Alexandru vodă Aldea, fiul lui Mircea vodă cel Bătrân, 1431-1435*, RIAF, XVI, 1922, p. 238.

³ B. Cămpina, N. Stoicescu, *op.cit.*, p. 427.

⁴ Șt. Ștefănescu, *Țara Românească de la Basarab I „Întemeietorul” până la Mihai Viteazul*, București, 1970, p. 61.

⁵ Șt. Ștefănescu, *Criza politică din al doilea sfert al veacului al XV-lea*, p. 338.

constata Constantin C. Giurescu, la „*constituirea unui grup important și solidar de forțe creștine*” la Dunăre ostile Imperiului Otoman⁶. Angajarea Țării Românești în alianța antiotomană arăta clar intenția noului domn muntean de a continua politica antiotomană a predecesorilor săi, Mircea cel Bătrân, Mihail I și Dan II.

Constituirea blocului statelor creștine de la Dunăre, care se arăta a fi o piedică în fața expansiunii otomane, dificil de surmontat, l-a determinat pe sultanul Murâd II să intervină. Sultanul viza, fără îndoială, provocarea disoluției acestuia. În acest context se consumă și politica antiotomană a lui Alexandru Aldea, aspect puțin studiat de istoriografia românească, situație datorată probabil și faptului că domnia lui Alexandru Aldea, situată între cele ale lui Dan II și Vlad Dracul, a înregistrat la acest capitol rezultate mult mai modeste decât cele ale celor doi domni.

Penuria de informații privitoare la acest aspect a condus la opinii diferite ale istoricilor, atât cu privire la identificarea acțiunii otomane, cât și la datarea acesteia. În consecință, majoritatea covârșitoare a acestora identifică o singură campanie otomană împotriva Țării Românești, pe care o datează fie în 1431, fie în 1432. În realitate, așa cum vom arăta în continuare, Alexandru Aldea s-a confruntat cu două campanii otomane: prima desfășurată în vara anului 1431, a doua în prima jumătate a anului 1432.

Campania otomană din 1431. Reacția sultanului Murâd II la scoaterea Țării Românești din orbita politică a Imperiului Otoman și ralierea ei la tabăra antiotomană a fost rapidă. Ea s-a consumat încă din vara anului 1431, dar lipsa informațiilor nu ne permite o reconstituire detaliată și fidelă a evenimentelor. Nu este exclus, deși dovezi ferme care să ne susțină teoria nu avem, ca acțiunea otomană din vara anului 1431 să fi vizat reinstalarea pe tronul Țării Românești a lui Dan II, fostul domn, agreat de turci.

Foarte probabil, în legătură cu acest atac otoman trebuie pusă deplasarea de către Alexandru cel Bun a unor importante forțe moldovenești la hotarul cu Țara Românească, acțiune la care face referire o scrisoare din 2 iulie 1431 a voievodului Transilvaniei, Ladislau Apor, către Lukas Kiss, judele Brașovului. Conform relatării acestuia, „*oamenii săi*”, probabil iscoadele ardeleni, care au ieșit din Moldova pe drumul Vrancei, „*povestesc că voievodul Moldovei a pornit cu mare mulțime de oameni și însuși marele vornic a venit spre Putna cu mulți oameni de-ai săi. Totuși merge cu stăruință vestea că el își îndreaptă oștile spre Țara Românească; unii spun chiar că el vine împotriva alor noștri*”⁷.

⁶ C. C. Giurescu, *op.cit.*, p. 6.

⁷ *Documente privitoare la istoria românilor culese de Eudoxiu de Hurmuzaki*, vol. XV. *Acte și scrisori din arhivele orașelor ardeleni (Bistrița, Brașov, Sibiu)*, partea I. 1358-

Nu știm dacă forțele moldovene s-au angajat direct în sprijinul lui Alexandru Aldea în confruntarea cu turcii ori s-au mulțumit să securizeze hotarul cu Țara Românească⁸. Cert este faptul că acest atac otoman a fost respins de domnul muntean. Dovada cea mai elocventă a succesului obținut de Alexandru Aldea o reprezintă păstrarea tronului. Expediția otomană era deja încheiată înainte de 6 septembrie 1431, când într-un raport transmis de autoritățile din Raguza lui Sigismund de Luxemburg se preciza că „*Teuchros aliquos, qui Vlachim intraverunt, conflictos esse*”⁹.

În opinia noastră, un pasaj destul de obscur din lucrarea istorică a cronicarului Doukas sintetizează de asemenea campania otomană din Țara Românească din vara anului 1431. Prezentând schimbările de domnie din Țara Românească survenite după moartea lui Mircea cel Bătrân, cronicarul bizantin relatează că un fiu al fostului domn, *Dragulios* (Vlad Dracul, n.n.), „*purând război cu Dan, i-a tăiat capul și a stat pe tronul tatălui său. Murâd însă când a aflat de această faptă, s-a necăjit rău; căci el avea în mână alt frate al lui Dan și, voind să-l pună pe el domn în locul fratelui ucis, l-a trimis cu armată în Țara Românească. Dragulios însă pornind război crâncen în contra năvălitorilor, i-a pus pe fugă și până la urmă i-a nimicit și pe fratele lui Dan l-a ucis și însuși a moștenit domnia*”¹⁰.

Întrucât, așa cum se știe, cel care l-a înlăturat pe Dan II nu a fost Vlad Dracul, ci Alexandru Aldea, confuzia făcută de Doukas între acesta și fratele și succesorul său la tron este în afara oricărei discuții. Totodată, întrucât un frate al lui Dan II, pretendent la tron, nu a existat, este de asemenea clar că chiar la fostul domn, refugiat în Imperiul Otoman în fața lui Alexandru Aldea, face referire Doukas.

Disparația lui Dan II în cursul acestor lupte este înregistrată și de două cronici sârbești. Una dintre acestea, *Letopisețul Hadži Iordanov*, conține următoare însemnare: „*În anul 6940 [1432] în acest an a murit Dan voievod luptându-se vitejește contra ismailitenilor*”¹¹.

Având în vedere faptul că la data respectivă domnea Alexandru Aldea, ne vedem obligați să admitem că, în cazul în care informația din analele sârbești este

1600, București, 1911, p. 15, nr. XX; *Documenta Romaniae Historica*, D. *Relații între Țările Române*, vol. I (1222-1456), București, 1977, p. 282-283, nr. 181.

⁸ Cf. C. Cihodaru, *op.cit.*, p. 168, 269.

⁹ Gelcich József, Thallóczy Lajos, *Raguza és Magyarországnak*, în Gelcich József, Thallóczy Lajos, *Diplomatarium relationum Reipublicae Ragusanae cum Regno Hungariae* Budapest, 1887, p. 357-358.

¹⁰ Ducas, *Istoria turco-bizantină (1341-1462)*, ediție critică de V. Grecu, București, 1958, XXIX, 8.

¹¹ Anca Iancu, *Știri despre români în izvoare istoriografice sârbești (secolele XV-XVII)*, în „*Studii istorice sud-est europene*”, vol. I, București, 1974, p. 19.

veridică, atunci concluzia lui Al. A. Vasilescu, care conchide că Dan II a murit „luptând cu vitejie nu contra, ci alături de turci, cu care atacase pe vărul său, spre a-și relua domnia”¹², devine cât se poate de fundamentată. Moartea lui Dan II rămâne, de altfel, înconjurată în mister, unele surse, precum narațiunea biografului lui Sigismund de Luxemburg, lăsând să se înțeleagă că fostul domn muntean a murit de moarte naturală¹³.

Precaritatea informațiilor pe care le deținem nu ne permite cunoașterea detaliată a desfășurării confruntărilor munteano-otomane din vara anului 1431. Considerăm, totuși, că în pofida acestor impedimente, unele aprecieri pot fi făcute, cel puțin cu privire la datarea campaniei otomane și la amploarea acesteia.

În opinia noastră, debutul propriu-zis al intervenției otomane în Țara Românească poate fi datat post 2 iulie 1431, dată la care voievodul Transilvaniei anunța pregătirile militare ale moldovenilor. Data de 2 iulie 1431 poate fi admisă drept un *terminus post quem* al debutului ofensivei otomane. Referitor la momentul de sfârșit a campaniei, credem că acesta poate fi datat anterior datei de 6 septembrie 1431, când autoritățile din Raguza îl informau pe Sigismund de Luxemburg despre eșecul turcilor. Data de 6 septembrie poate fi acceptată drept un *terminus ante quem* al încheierii acțiunii otomane. Totuși, având în vedere timpul scurs între sfârșitul campaniei turcești și aflarea rezultatului său la Raguza, credem că nu greșim datând finalul acesteia cel mai târziu în a doua jumătate a lunii august.

Succesul obținut în confruntarea cu turcii în vara anului 1431 i-a permis lui Alexandru Aldea să-și consolideze poziția internă. Cancelaria domnească își reia activitatea și, la sfârșitul anului 1431 și la începutul anului 1432, domnul face danii funciare consistente unor lăcașe de cult din țară, precum Mănăstirea Dealul (17 noiembrie 1431) și Mănăstirea Cozia (15 ianuarie 1432)¹⁴.

Campania otomană din 1432. Supunerea Țării Românești. Eșecul din vara anului 1431 și ieșirea Țării Românești din orbita politică a Imperiului Otoman nu-l puteau lăsa indiferent pe sultanul Murâd II, care-și vedea amenințate planurile expansioniste la Dunăre. Ca urmare, încă de la începutul anului următor, turcii reiau operațiunile militare pe întregul sector al Dunării, de la confluența cu Sava până la guri. Ofensiva otomană amenința în egală măsură atât Ungaria, cât și Țările Române.

¹² Al. A. Vasilescu, *op.cit.*, p. 162.

¹³ E. Windecke, *Das Leben König Sigismunds*, Leipzig, 1899, p. 228, 249; C. Kogălniceanu, *op.cit.*, p. 45.

¹⁴ P. P. Panaitescu, *Documentele Țării Românești, I. Documente interne (1369-1490)*, București, 1938, p. 164-167, nr. 59-60; *Documenta Romaniae Historica*, B. Țara Românească, vol. I (1247-1500), București, 1966, p. 133-135, nr. 72-73; *Documente privind istoria României. Veacul XIII, XIV și XV*, B. Țara Românească (1247-1500), București, 1953, p. 91-92, 93-94, nr. 79, 82.

Primele acțiuni militare vor avea loc la frontiera cu Ungaria. La 6 februarie 1432, comitele Kubinului, Franko de Tallochy ordona din Belgrad banderilor comitatului său să se deplaseze la vadul Dunării pentru a asigura apărarea acestei însemnate cetăți și punct strategic¹⁵. În ciocnirile maghiaro-otomane, care au loc în acest sector al Dunării, turcii sunt înfrânți.

Amploarea redusă a confruntărilor maghiaro-otomane din zona Dunării bănățene arată clar faptul că nu această regiune era vizată de efortul principal de război al Imperiului Otoman. Angajarea ciocnirilor cu ungurii în această zonă a avut probabil drept scop blocarea cât mai multor forțe maghiare în acest sector secundar al frontului¹⁶.

În Țara Românească, Alexandru Aldea se decide să reziste atacului otoman. Ia măsuri de apărare și urmărește cu atenție mișcările turcilor, pe care le comunică brașovenilor, aliații săi. Într-o scrisoare adresată acestora în mai 1432 el informa autoritățile brașovene că „*stau patru domni mari cu oștile gata la Dârstor (Siliștriu, n.n.), pe Dunăre, Feriz-beg și Azbuga și Caracea-beg și Balaban-beg, și altă oaste stă la Pyrgos (Turnu, n.n.), iar marele împărat Amurat-beg e la trei zile de drum de mine*”¹⁷.

Masiva concentrare de forțe turcești de la Dunărea de Jos, prezentată de Alexandru Aldea aliaților săi, arată clar faptul că obiectivul principal al campaniei otomane, care depășea cu mult, atât ca amploare, cât și ca pregătire, ofensiva din anul precedent, era, în primul rând, acela de a supune Țara Românească. Odată acest obiectiv atins, forțele otomane își asigurau baze de pornire din care puteau lovi, succesiv sau simultan, celelalte două state membre ale alianței antiotomane, Ungaria (prin Transilvania) și Moldova.

Pentru Țara Românească, situația se arată a fi deosebit de gravă, iar domnul înțelege perfect acest lucru. Intensificarea corespondenței cu brașovenii exprimă clar acest lucru. Conștient de faptul că singur va fi incapabil să facă față atacului otoman, prin aceeași scrisoare, domnul muntean le preciza brașovenilor „*că frații mei, eu împreună cu voi pot dar fără voi nu pot sta înaintea lor*”, ca

¹⁵ *Documente privitoare la istoria românilor culese de Eudoxiu de Hurmuzaki*, vol. I, partea 2, București, 1890, p. 575, nr. CCCCLXXX.

¹⁶ Al. A. Vasilescu, *op.cit.*, p. 161.

¹⁷ I. Bogdan, *Documente privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și cu Țara Ungurească în sec. XV și XVI*, vol. I. 1413-1508, București, 1905, p. 40, nr. XIX; Gr. G. Tocilescu, *534 documente istorice slavo-române din Țara Românească și Moldova privitoare la legăturile cu Ardealul 1346-1603*, București, 1931, p. 30, nr. 23; St. Nicolescu, *Hrisoave și cărți domnești de la Alexandru vodă Aldea, fiul lui Mircea vodă cel Bătrân iunie 1431-iulie 1435*, RIAF, XVI, 1922, p. 248, nr. III; *Documenta Romaniae Historica*. D, p. 290, nr. 191.

urmare le cerea ca „adunați-vă și stați gata ca în ceasul în care vă va veni vorbă de la domnia mea, în același ceas să veniți”¹⁸.

Din corespondența lui Alexandru Aldea cu brașovenii deducem că acesta solicitase de asemenea ajutorul militar și celorlalți aliați ai săi, regele Ungariei, Sigismund de Luxemburg, și noului domn al Moldovei, Iliș vodă. Printr-o a doua scrisoare din aceeași lună mai, adresată brașovenilor, domnul Țării Românești îi informa pe aceștia că „din porunca domnului meu craiul au venit patru steaguri de moldoveni, și n-a fugit niciunul din ei”¹⁹. Prin aceeași scrisoare, Alexandru Aldea le cerea brașovenilor să-l ajute „cu arcuți, cu săgeți, cu arme, cu ce puteți”²⁰.

Ajutorul trimis de moldoveni la solicitarea lui Sigismund de Luxemburg rămâne singurul cunoscut cu certitudine pe care aliații i l-au pus domnului muntean la dispoziție. Având în vedere faptul că un steag număra circa 200-250 de luptători, putem conchide că corpul de oaste moldovean trimis de Iliș a numărat circa 800-1.000 de oameni, o cifră mult prea modestă în raport cu nevoile domnului Țării Românești.

În cursul lunii mai, situația militară la Dunăre se precipită. Forțele otomane sub comanda lui Ali-beg, beglerbey-ul Anatoliei, debarșează în Țara Românească. Declanșarea ofensivei otomane este imediat semnalată de domn brașovenilor, cărora le scrie „așa să știți că turcii au năpădit la Dunăre prin toate vadurile și vin împotriva țării să prade și să jefuiască”²¹. Ca urmare, le scrie el aliaților săi, „grăbiți-vă cât mai iute, ziua și noaptea, să-mi veniți în ajutor; căci dacă nouă ne va fi rău, vouă are să vă fie și mai rău. Și cât puteți grăbiți-vă; câtă oaste puteți ridica în grabă să vie, iar câtă nu este gata o veți trimite în urmă”²².

¹⁸ I. Bogdan, *Documente*, p. 40, nr. XIX; Gr. G. Tocilescu, *534 documente istorice slavo-române*, p. 30, nr. 23; St. Nicolescu, *Hrisoave și cărți domnești de la Alexandru vodă Aldea*, p. 248, nr. III; *Documenta Romaniae Historica*. D, p. 290, nr. 191.

¹⁹ I. Bogdan, *Documente și regeste privitoare la relațiile Țării Rumânești cu Brașovul și Ungaria în secolul XV și XVI*, București, 1902, p. 26, nr. XXI; I. Bogdan, *Documente*, p. 42, nr. XXII; Gr. G. Tocilescu, *534 documente istorice slavo-române*, p. 32, nr. 26; St. Nicolescu, *Hrisoave și cărți domnești de la Alexandru vodă Aldea*, 249, nr. IV; *Documenta Romaniae Historica*. D, p. 293-294, nr. 195.

²⁰ I. Bogdan, *Documente și regeste*, p. 26, nr. XXI; I. Bogdan, *Documente*, p. 43, nr. XXII; Gr. G. Tocilescu, *534 documente istorice slavo-române*, p. 32, nr. 26; St. Nicolescu, *Hrisoave și cărți domnești de la Alexandru vodă Aldea*, 249, nr. IV; *Documenta Romaniae Historica*. D, p. 293-294, nr. 195.

²¹ I. Bogdan, *Documente și regeste*, p. 25, nr. XIX; I. Bogdan, *Documente*, p. 41, nr. XX; Gr. G. Tocilescu, *534 documente istorice slavo-române*, p. 31, nr. 25; St. Nicolescu, *Hrisoave și cărți domnești de la Alexandru vodă Aldea*, 250, nr. VI; *Documenta Romaniae Historica*. D, p. 293-294, nr. 195.

²² I. Bogdan, *Documente și regeste*, p. 25, nr. XIX; I. Bogdan, *Documente*, p. 41, nr. XX; Gr. G. Tocilescu, *534 documente istorice slavo-române*, p. 31, nr. 25; St. Nicolescu,

Ultima scrisoare cunoscută, adresată în cursul aceleiași luni mai brașovenilor, este un veritabil strigăt de disperare al domnului muntean. Ea s-a datorat, foarte probabil, faptului că aliații săi întârziiau să-i acorde sprijinul militar solicitat. Disperat de lipsa de reacție a brașovenilor sau de încetineala cu care se mișcau aceștia, Alexandru Aldea le scria că „*dacă e să mă ajutați, veniți mai iute, căci turcii sunt pe drum de sâmbătă; și grăbiți-vă la drum, căci hrana vă va veni și mai pe urmă*”²³.

Această ultimă scrisoare către autoritățile brașovene conține și o aluzie a domnului Țării Românești cu privire la orientarea sa în cazul în care solicitările sale de ajutor adresate aliaților vor rămâne fără rezultat. „*Iar dacă nu voiți a veni, atunci voi să-mi spuneți, ca să știu ce să fac*”, le scrie el brașovenilor, exprimându-și voalat intențiile de a se împăca cu turcii²⁴.

Se pare că, în cele din urmă, brașovenii au răspuns, cu multă întârziere, cererilor repetate de ajutor ale domnului muntean. Cât de consistent a fost acesta nu știm. Faptul că brașovenii i-au acordat ajutor este exprimat explicit de însuși Alexandru Aldea într-o scrisoare din iulie 1432, adresată sibienilor. Remarcând lipsa de interes a aliaților față de nevoile militare ale Țării Românești, angajată în confruntarea disproporționată cu Imperiul Otoman, domnul muntean subliniază că „*niciumul din ei n-a căutat cu ochii la nevoia mea, numai ce i-a învățat Dumnezeu pe brașoveni, oameni buni, și au ascultat cuvântul domnului crai și au venit și au stat cu capetele lor alături de mine la nevoie*”²⁵.

În fața ofensivei otomane, domnul Țării Românești s-a aflat aproape singur. Sigismund de Luxemburg, prins în alte acțiuni politico-militare în Europa, nu a răspuns cererilor de ajutor ale domnului muntean. Slabele ajutoare primite din Moldova și din partea Brașovului s-au dovedit insuficiente pentru a-i permite lui Alexandru Aldea să se angajeze într-o confruntare cu sorți de izbândă cu forțele otomane. Superioritatea zdrobitoare a inamicului i-a arătat că angajarea într-o confruntare disproporționată cu turcii ar fi aruncat țara într-o acțiune hazardată,

Hrisoave și cărți domnești de la Alexandru vodă Aldea, 250, nr. VI; *Documenta Romaniae Historica*. D, p. 293-294, nr. 195.

²³ I. Bogdan, *Documente și regeste*, p. 26, nr. XX; I. Bogdan, *Documente*, p. 42, nr. XXI; Gr. G. Tocilescu, *534 documente istorice slavo-române*, p. 30-31, nr. 24; St. Nicolescu, *Hrisoave și cărți domnești de la Alexandru vodă Aldea*, 249, nr. V; *Documenta Romaniae Historica*. D, p. 293, nr. 194.

²⁴ I. Bogdan, *Documente și regeste*, p. 26, nr. XX; I. Bogdan, *Documente*, p. 42, nr. XXI; Gr. G. Tocilescu, *534 documente istorice slavo-române*, p. 30-31, nr. 24; St. Nicolescu, *Hrisoave și cărți domnești de la Alexandru vodă Aldea*, 249, nr. V; *Documenta Romaniae Historica*. D, p. 293, nr. 194.

²⁵ I. Bogdan, *Documente și regeste*, p. 27, nr. XXII; I. Bogdan, *Documente*, p. 43-44, nr. XXIII; Gr. G. Tocilescu, *534 documente istorice slavo-române*, p. 32-33, nr. 27; St. Nicolescu, *Hrisoave și cărți domnești de la Alexandru vodă Aldea*, 251, nr. VII; *Documenta Romaniae Historica*. D, p. 295-296, nr. 197.

fără șansă de succes și cu consecințe imposibil de anticipat. În consecință, pentru a evita un asemenea deznodământ, domnul Țării Românești a optat pentru soluția politică: reglementarea pe cale diplomatică a raporturilor cu Imperiul Otoman.

Domnul însuși se deplasează la Poartă pentru a face act de supunere față de sultan. O recunoaște el însuși într-o scrisoare trimisă din Buzău *nadorspanului* (comitele palatin al Ungariei, Nicolaus de Gara, după unii istorici, comandantului Belgradului, Franko de Talloczy, după alții) și *spanului* (comitele) de Timișoara, Rozgonyi István. În scrisoarea către potențiații maghiari, datată în mai-iunie 1432, el sublinia că „*știe milostivirea voastră cum m-am dus la Murat, la împărat, și cum m-am jurat cu el și cum am vorbit cu el, toate le-am dat de știre milostivirii voastre. Cu frică, am făcut ce-am făcut și m-am dus la el; toate acestea cu frică le-am făcut; căci mi-a luat țara și a început să se țină de capul meu și am dat copii de boieri acolo*”²⁶.

Supunerea domnului muntean față de turci este confirmată și de o serie de surse externe. Într-un raport din 31 iulie 1432, trimis de autoritățile din Ragusa lui Sigismund de Luxemburg, se specifica faptul că „*dominus Vlachorum, pont alias corone vestre deteximus, fuit ad portam dicti domini Omorat Teuce ret se suo subiecit dominio ac cum gentibus suis fertur fuisse cum dicto Teucrorum exercitu*”²⁷. La rândul său, călătorul Bertrandon de la Broquière consemna sub anul 1433 că „*et furent assi assés près devant ladite galerie, le visaige contre le seigneur, environ XX gentilzhommes de Walaquie, lesquelz estoient ostages pour ledit pays de Walaquie*”²⁸.

Conform relatării cronicarului turc Şükrüllah (secolele XIV-XV) un astfel de tratat s-ar fi încheiat între Țara Românească și Imperiul Otoman încă din 1419-1420. Referindu-se la această închinare a statului muntean, cronicarul amintit scrie că „*ghiaurii cei fără de minte [...], văzând mareașia musulmanilor, au cerut pace. Ei au luat asupra lor plata haraciului și s-au socotit printre supușii înaltului prag al sultanului. Au trimis trei fii de principii (în alte manuscrise ale cronicii „treizeci”, n.n.) cu armele lor cu tot, ca să slujească [lângă sultan]. Ei și-au luat asupra lor obligația ca, atunci când va fi bătălie și sultanul le va porunci, afară de acești trei fii ai celor trei bei, să trimită și oastea lor după cum va dori sultanul. Ei*

²⁶ I. Bogdan, *Documente și regeste*, p. 32, nr. XXVIII; I. Bogdan, *Documente*, p. 49-51, nr. XXX; Gr. G. Tocilescu, *534 documente istorice slavo-române*, p. 34-35, nr. 28; St. Nicolescu, *Documente slavo-române cu privire la relațiile Țării Românești și Moldovei cu Ardealul în sec. XV și XVI*, București, 1905, p. 213-217, nr. XCII; St. Nicolescu, *Hrisoave și cărți domnești de la Alexandru vodă Aldea*, 253-256, nr. IX; *Documenta Romaniae Historica*. D, p. 291-292, nr. 192.

²⁷ Gelcich J., Thalloczy L., *op.cit.*, p. 374.

²⁸ Bertrandon de la Broquière, *Le Voyage d'Outremer*, publié et annoté par Ch. Schefer, Paris, MDCCCXCII, p. 189-190.

*au jurat ca în tot timpul vieții sultanului ghiaurii cei fără de minte nu-l vor trăda în niciun fel și nu se vor împotrivi sultanului*²⁹.

Privită prin prisma acestor informații, închinarea lui Alexandru Aldea nu pare a diferi prea mult de cea a înaintașului său, Mihail I. În realitate însă, Alexandru Aldea rămâne primul domn muntean care, sub presiunea forțelor otomane invadatoare, a fost obligat să pună în aplicare clauza privind acordarea de *auxilium* și să participe cu forțele sale la campania otomană³⁰.

Momentul închinării lui Alexandru Aldea a fost datat diferit de istorici. Constantin Kogălniceanu optează pentru „*iarna anului 1431-1432*”³¹. Al. A. Vasilescu consideră că închinarea domnului muntean s-a consumat în vara anului 1432, „*după expediția turcească din iunie*”³². Pentru o datare identică se pronunță și Nicolae Iorga³³. Ilie Minea și Constantin C. Giurescu, care admit o singură campanie otomană împotriva Țării Românești, datează supunerea lui Alexandru Aldea în vara anului 1431³⁴. În sfârșit, într-o lucrare mai recentă, Viorel Panaite consideră că închinarea lui Alexandru Aldea a avut loc în mai-iunie 1432³⁵.

În ceea ce ne privește, pe baza datării actelor emise de însuși domnul Țării Românești considerăm că singura datare plauzibilă a închinării sale față de Poartă este cea din mai-iunie 1432. Mai mult, suntem de părere că actul de supunere s-a consumat nu la sfârșitul campaniei otomane, ci chiar în timpul derulării acesteia, pe fondul prezenței forțelor otomane în țară. Actul era deja consumat anterior datei de 22 iunie, când Alexandru Aldea este menționat în raportul din 31 iulie, transmis din Raguza lui Sigismund de Luxemburg, ca participând alături de turci la atacarea Brașovului și Țării Bârsei³⁶. Pe baza acestor constatări, suntem în măsură să conchidem că actul închinării lui Alexandru Aldea a avut loc între sfârșitul lunii mai și prima jumătate a lunii iunie 1432.

În intenția lui Alexandru Aldea, închinarea față de turci se dorea a fi una temporară. O asemenea intenție transpare clar din corespondența cu foștii săi aliați. În scrisoarea adresată potențailor maghiari în mai-iunie 1432, el își proclamă în continuare adeviziunea la tabăra creștină. Oferă informații cu privire la efectivele și calitatea forțelor otomane aflate în campanie, se arată hotărât ca în momentul

²⁹ *Cronici turcești privind Țările Române*. Extrase, vol. I. *Sec. XV-mijlocul sec. XVII*, îngrijit de M. Guboglu, M. Mehmet, București, 1966, p. 32.

³⁰ M. Maxim, *Țările Române și Înalta Poartă. Cadrul juridic al relațiilor româno-otomane în Evul Mediu*, București, 1993, p. 228.

³¹ C. Kogălniceanu, *op.cit.*, p. 47.

³² Al. A. Vasilescu, *op.cit.*, p. 163.

³³ N. Iorga, *Histoire de Roumains*, IV, p. 49.

³⁴ I. Minea, *op.cit.*, p. 208; C.C. Giurescu, *op.cit.*, p. 6.

³⁵ V. Panaite, *Pace, război și comerț în Islam. Țările Române și dreptul otoman al popoarelor (secolele XV-XVII)*, București, 1997, p. 315.

³⁶ Gelcich J., Thalloczy L., *op.cit.*, p. 374.

confruntării creștino-otomane să basculeze în tabăra creștină, cere să fie trimis „cât mai repede împăratul Cealapi (pretendentul Daud Çelebi, aflat la curtea maghiară, n.n.) cu oastea”, asigurându-și interlocutorii că într-o asemenea situație „voi face eu însumi singur ca să treacă jumătate din această oaste la Cealapi”³⁷.

Ostilitatea domnului muntean față de turci, care și-au încălcat angajamentele luate față de el, precizând că „turcii mi-au risipit toată țara, cu toate că s-au legat cu credință și jurământ și primiseră credința. [...]. De multe ori m-au înșelat turcii, ca să le fac și eu acum așa, pe Dumnezeuul meu, ca să nu rămână nici rădăcină de ei”³⁸.

Revenind la campania otomană, în iunie 1432 aceasta se afla în plină desfășurare. O înștiințare făcută de autoritățile brașovene la 10 iunie 1432 către un înalt prelat înregistra faptul că turcii „s-au rânduie cu mare putere armată în Țara Românească” și că vor înființa o puternică tabără militară „la Finta, la o milă de Târgoviște”³⁹.

Forțele otomane împărțite în două grupări de oaste au lovit simultan Moldova și Transilvania. Desfășurarea operațiilor militare ne este puțin cunoscută. Raportul trimis la 31 iulie de autoritățile din Ragusa lui Sigismund de Luxemburg conține știrea că la 22 iunie 1432 gruparea de forțe turcești pătrunsă în Moldova a fost înfrântă și alungată⁴⁰. Din aceeași sursă cunoaștem că al doilea corp de oaste turcesc, însoțit de oștile muntene, a pătruns în sudul Transilvaniei, prădând zona Brașovului și Țării Bârsei. Înfrânți de Cavalerii Teutoni, turcii au fost siliți să se retragă⁴¹. O lună mai târziu, la 22 iulie, Ali-beg, comandantul expediției, ajungea cu rămășițele armatei sale la Adrianopol⁴².

Odată cu închinarea din vara anului 1432 și cu participarea la campania otomană din Transilvania, politica antiotomană a lui Alexandru Aldea lua sfârșit. În perioada imediat următoare încheierii campaniei otomane, domnul muntean continuă să își proclame adeviziunea la cauza creștină. Sibienilor, care îl acuzau de înțelegere cu turcii cu scopul de a ataca Transilvania, le scria în iulie 1432: „pentru că am stat împotriva limbilor păgâne, iar voi ne-ați scornit vorbe rele, că ne-am lepădat de domnul crai și ne-am dat turcilor. Drept aceea, noi slujim domnului crai și sfintei coroane [...]. Eu dacă m-am dus la turci, m-am dus pentru nevoia mea și am făcut pace țării, cât a rămas, și vouă tuturor și mi-am scos 3 mii de robi,

³⁷ *Documenta Romaniae Historica*. D, p. 291-292, nr. 192.

³⁸ *Ibidem*

³⁹ *Hurmuzaki*, XV/1, p. 16, nr. XXI; *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*, vierter band: 1416-1437, nummer 1786-2299, Hermannstadt, 1937, p. 472, nr. 2.156.

⁴⁰ *Gelcich J., Thalloczy L., op.cit.*, p. 374.

⁴¹ *Ibidem*

⁴² *Ibidem*

*iar voi spuneți că vreau să prad cu turcii țara domnului meu, a craiului*⁴³. Cam în aceeași perioadă și în aceeași termeni se adresează domnul Țării Românești și brașovenilor, cu care relațiile se deterioraseră după închinarea lui Alexandru Aldea față de turci. „*Eu mă muncesc pentru voi ca să aveți pace - scrie el -, și v-am răscumpărat robii, pe câți am putut. Și câți robi sunt la Nicopole, să nu-i ducă departe, până ce îi veți răscumpăra. Deci, atâta bine vă fac eu și mă muncesc să sting focul de la voi, iar voi îl aprindeți singuri pe capetele voastre*”⁴⁴.

Rămâne dificil de apreciat dată intențiile antiotomane exprimate de Alexandru Aldea erau reale sau nu. Mult proclamatele sale afirmații de a relua lupta antiotomană aveau să rămână doar simple intenții, care nu se vor mai materializa niciodată. Până la sfârșitul domniei sale domnul muntean va rămâne înfeudat turcilor.

Analiza rezultatelor campaniei otomane din vara anului 1432 ne permite constatarea că principalii beneficiari au fost turcii. Deși încheiată cu un semieșec - înfrângerile din Transilvania și Moldova - campania întreprinsă îi asigura sultanului readucerea la ascultare a Țării Românești. Impactul acestui succes a fost mult mai însemnat decât apare el. Prin supunerea Țării Românești, Murâd II își atingea obiectivul strategic propus încă din 1431: spargerea blocului compact și solidar al forțelor creștine de la Dunăre.

Finalizarea prezentului demers istoric asupra componentei antiotomane a politicii domnului Țării Românești Alexandru Aldea ne permite formularea următoarelor **concluzii**:

1. Urcat pe tronul Țării Românești cu sprijinul regelui Sigismund de Luxemburg, beneficiind și de susținerea domnului Moldovei, Alexandru cel Bun, Alexandru Aldea aderă la blocul forțelor creștine ostile turcilor, angajând statul muntean în lupta antiotomană.

2. Pentru spargerea blocului creștin de la Dunăre și recuperarea Țării Românești, sultanul Murâd II întreprinde două campanii militare: prima în vara anului 1431, respinsă de domnul muntean, a doua în prima jumătate a anului 1432, sub presiunea căreia Alexandru Aldea s-a văzut silit să se închine turcilor și să abandoneze tabăra creștină antiotomană.

3. După 1432, aspirațiile antiotomane ale domnului Țării Românești nu se vor mai materializa, el rămânând înfeudat turcilor până la sfârșitul domniei.

⁴³ *Urkundenbuch*, IV, p. 470-471, nr. 2.154; *Documenta Romaniae Historica*. D, p. 295-296, nr. 197.

⁴⁴ I. Bogdan, *Documente și regeste*, p. 30, nr. XXVI; *Urkundenbuch*, IV, p. 472-473, nr. 2.157.